

Література

1. Про затвердження Концепції реформування освіти в Міністерстві внутрішніх справ України: Наказ МВС України від 25.11.2016 № 1252

2. Концепція вдосконалення правничої (юридичної) освіти для фахової підготовки правника відповідно до європейських стандартів вищої освіти та правничої професії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [https://goo. gl/BVB1OL](https://goo.gl/BVB1OL)

І. А. ВЕРЕТЕЙЧЕНКО

Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

НАСТАНОВИ НА ЄВРОПЕЇЗАЦІЮ В УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРНО-КРИТИЧНІЙ ДУМЦІ

Однією з найбільш змістовних концепцій вважається проблема місця ідентичності в сучасній культурі, яка представлена у відомого британського соціолога Ентоні Гідденса. Він продовжує дослідження ідентичності не просто як психологічної проблеми, а як проблеми сучасного світу та історії. У своїй роботі «Модерн і самоідентичність» [1] Гідденс прагне показати ідентичність і самоідентичність як явища сучасної культури. Привертає увагу той факт, що вже сама тема самоідентифікації все наполегливіше звучить в соціології та дослідженнях культури [1, с. 122]. Саме модерн, у розумінні ученого, – контекст, який породжує самоідентичність. Для Гідденса теоретичним моментом народження феномена ідентичності стає перехід від традиційного суспільства до посттрадиційного. Модерн стає фундаментом, на якому пробивають собі дорогу самоактуалізація і самозбереження.

Культурна ж ідентичність уособлює самовідчуття людини всередині певної культури. Суспільство як соціально стійкий колектив людей, які визнають спільні цілі та інтереси, що нерозривно пов'язане з культурою. Адже культура – це комплекс історично усталених форм їхнього соціального буття, спосіб реалізації цілей та інтересів, основні технологічні та соціальні параметри яких визначені складною системою «соціальних конвенцій», досягнутих цим суспільством протягом багатьох поколінь інтегрованого співіснування.

На рубежі XIX-XX століть досить поширеними стали ідеї щодо відкритості української культури. Ідеологічно й політично європеїзм як орієнтація на демократично-радикальні рухи Заходу приходить на зміну ідеології слов'янофільства. С. Павличко у передмові до другого видання монографії «Дискурс модернізму в українській літературі» з цього приводу писала: «Як багато разів згадувалося в моїй книжці, проблема

орієнтації на європейські культурні зразки була частиною літературної дискусії між модерністами і народниками. Тепер питання європейського вибору стоїть уже не лише перед літературою. Вперше в сучасній історії воно постало перед політикою, економікою, перед нацією і країною в цілому. Однак глобальний політично-економічний європейський вибір не відбудеться без відповідних змін культури, без вибудовування нової культурної ідентичності, без європейської орієнтації літератури, яка в процесі модернізації не тільки не втратить своєї оригінальності й самобутності, а й позбудеться віковичної ізольованості й викликаних нею страхів і комплексів» [1, с. 22].

Можна говорити про трактування Європи як загального концепту, що зосереджується і на з'ясуванні змісту складників термінологічних понять: європейська ідентичність, європейськість, європейський універсалізм, європоцентризм, які складають концепти європеїзму, конкретизують та описують їх у всіх напрямках. Відповідно до цього В. Агеєва писала: «Вже для модерністської свідомості рефлексія над проблемою ґрунтянства / європеїзму, закритості / відкритості культури була дуже важливою, зокрема з огляду на гостроту конфлікту мистецьких поколінь» [2, с. 103]. Тому, питання модернізації нашої культури було пов'язане з настановою на європеїзацію, західництво. XX століття актуалізувало ці концепти у літературознавчому дискурсі, задекларувало його як ментальний прообраз майбутнього України, як найважливішу сучасну ідеологему.

«Аналіз українських дискусій про культурну ідентичність України потребує міждисциплінарного підходу: вже сама тема лежить на перетині історії культури та культурної антропології, історії ідей та історії політичної думки, соціології та політології» [3, с. 20] – стверджує в дослідженні «Прощання з імперією: українські дискусії про ідентичність» О. Гнатюк. Це питання безпосередньо співпадає із сучасними дослідженнями в літературознавстві, філософії, мистецтвознавстві, які стосуються особливостей мовних репрезентацій складних абстрактних категорій, що становлять фрагмент концептуальної системи світу, особливостей функціонування актуалізованих «європонять».

Отже, теоретичне осмислення існування української культури – це розгляд культури як семіотичної системи, що багатогранно відбиває цілісність даного культурного утворення. Становлення національної ідеології відбувалося через посередництво саме літератури, яка реалізувала емотивну сторону національної свідомості й водночас обґрунтовувала необхідність глибоко й змістовно знати історію та культуру не тільки власного народу, а й розглядати мистецькі надбання інших країн.

Література

1. Giddens A. Modernity and Self-Identity/ A. Giddens. – Stanford, 1991. – 347 p.
2. Павличко С. Теорія літератури / С. Павличко / Передм. Марії Зубрицької. – К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2002. – 679 с.
3. Агеєва В. Поетика парадокса: Інтелектуальна проза Віктора Петрова-Домонтовича / В. Агеєва. – К.: Факт, 2006. – 432 с.
4. Гнатюк О. Прощання з імперією: українські дискусії про ідентичність / О. Гнатюк. – К.: Критика, 2005 – 528 с.

Н. М. ДЕМИДЕНКО

Сумська філія Харківського національного університету внутрішніх справ

СТАТУС ЖІНКИ У КУЛЬТУРІ ЗАПОРОЗЬКОЇ СІЧІ XVII-XVIII СТ.

*«Неженатый заботится о Господнем, как
угодитъ Господу, а женатый заботится
о мирском, как угодитъ жене»*

(Перше послання св. апостола Павла до Коринтян, гл. 7)

За свідченнями ряду дослідників, які вивчали документи запорозької доби, на статус жінки у культурі козацтва накладалося табу. Так, у козацьких літописах, історичних джерелах, які аналізують українську культуру XVII-XVIIIст., висвітлена переважно культура чоловіків. Образ жінки, як правило, представлений через узагальнений образ жінки-матері, Богородиці. Серед перших дослідників, які надали детальний опис укладу козацького життя, слід вказати Д. Яворницького, А. Скальковського.

Ставлення козаків до жіноцтва, що проживали на Запорозькій Січі, регламентувалось певними звичаями і традиціями. Серед головних вимог вступу до січового братства була безшлюбність козаків, тому на Запорозькій Січі жили лише неодружені козаки. Жодній жінці, «будет ли то мать, сестра или посторонняя женщина для козака» не дозволялося ступати на землю Січі. У своїй фундаментальній праці «Історія запорозьких козаків» (1892 р.) Дмитро Яворницький вказував про заборону приводити жінок навіть до фортеці Запорозької Січі.

Серед запорожців існувало повір'я, що як тільки жінка ступить на їх землю, то наступить кінець Запорожжю. Підтвердженням цьому були слова П. Куліша: «Не ступай, бабо, ногою в Січовий кіш, лучче в домовину» [1, с. 56]. На одному із запорозьких прапорів був надпис: «Козак куди хоче, туди й скаче, ніхто за ним не заплаче». В історії можна знайти декілька аналогів козацькому антифемінізму. Наприклад, не